

מסורת הש"ס

(א) לעיל לב' (ב) לקמן עה; (ג) ז"ל (תמנ"א); (ד) (תמ"ן פט) (תוספתא דר"ן) לקמן עד; (ה) תמורה י, א; (ו) מהו כג; (ז) ע"י מהר"ם מ"ש כאן דנכרי רש"י, (ח) דף סח:; (ט) (רש"י), י"ט, ש"ל.

תורה אור השלם

1. וכל בהמה מפרסת פרקה ונשטעת שטע שטיי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלה: דברים יו י

הגהות מה"ח

(א) גמ' דמן טהב כשיל כל' ונחית גיד הנשה ממק: (ב) תוס' ד"ה א"ר וכו' לאו דוקא מ"י דלמ"ה נמי כ"ל וזיתא איסורי אמרינן ממק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א גמ' אי' ל"י יהודה איסור יוצא איכא איסור וכו'. י"ב ר"ל תמורה ל' לנטי לנטיה איסור חלל לר"י אל איסור דס איכא ודמקן לקמן דף ע"ד ע"א קורבן ומוציא את דמיו ויטע"ה נגמקת א"י דלמא מ"י שדוקה רש"י ד"ה וכו' א"ר כ"י יהודה וכו' איסור חלל לנטי ע"כ דוק ורלה רש"י לפקש אליה דהלכתא כ"י יוחנן שס ע"ד ע"ב דף המזרי תכלה אוסר דמנו:

רבינו גרשום

זה הכלל דבר שגופו אסור כלומר תכליתו תנן חותך מן העובר שבמיעה מותר באכילה וזה האבר והעובר למה ל' למיתני שאינה גופה מותר לאו לאיתרויה כי הו"א גזנא דבה"ג דניצא מחותך] וקמי מותר: ותיכשי לך קדשים קלים בירושלים כלומר פרה של שלמים שמקשה לילד שהוציא עובר את ידו אם האבר מותר אם לאו: מי מצטרף סימן שני לסימן ראשון ודמי כמי שהוציא לאחר שחיטת ואפע"י שאין מותר באכילה טהור מידי נבלה דשחיטת אמו שטהרה מי לאו: ק"ו אם הועיל לו סימן שני לסימן ראשון כלומר בלא יוצא שחיטת אמו מטהרתו באכילה לרבנן כדחזינו במתניתין לא יועיל לו לטהרה מידי נבלה ביצא: מהו לחוש לזרע. כלומר הוציא עובר את ידו והחזיר ושחט אמו דאמרינן אין עצמו אסור והוציאהו חי והוליד בהמה אחת מהו לחוש לזרע דכמה שאבדו אסור משום יוצא כן אביו של זרעו אתה אסור אם הימין הימין ואם השמאל השמאל. דאמר רב משרשיא לרבי האומר חוששין לזרע האב בפרק אורו את בניו: כי בפקועה הבא על הבהמה. כלומר דבן פקועה נותר בשחיטת אמו אפי' גרול וסימניו ש'לו קנה ונגריתו אין חושבין סימניו אלא כבשר חי חשבוין וולד שלו מצד אמו צריך שחיטת דאמו בהמה מעלייתא היא

זה הכלל משנתנו היא: **דבר שאינו גופה**. אלא מן העובר ונמלא בתוכה מותר: **לאסויי מאי**. אי חותך מן העובר תנא ליה אלא לאו לאתויי כה"ג דנשאר מיעוט העובר בפנים ורובו ילא מחותך: **לאסויי קוטע**. אפי' הנמלא שלם במעי פרה: **הויא עובר**. של שלמים את ידו בשעת שחיטת אמו בעורה: **מהו**.

להיות לו חומת העורה ממחיה להמירו שחיטת האס: **ופצעי לך קדשים קלים בירושלים**. " כגון עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה והכניסוה לעזרה ושחטוה ותצעי לך אליצא דמ"ד יס לידה לאצרים ולא מהניא חזרה מי מהניא ליה חומה דלא ליהוי נצר צדה דהא חומת העיר הויא ממחיה לקדשים קלים וליכא לאוקמא בשוחט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ דל"כ אף והצמחה אסורה משום שוחט קדשים בחוץ: **אמו הוא**. ולא חומה: **מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני** גרסינן. והכי מיצעי ליה סימן ראשון כשנשחטה בעוד אכר זה בתוכה היה צא להמיר אף באכילה ומשיאל אין תמיתכ סימן שני צא על אכר זה אלא לטהרו מידי נבלה כדלמך (ועליה) וכו"א מגע טרפה שחוטת מי מצטרף סימן ראשון שצא לו לטהר ולהמיר עס זה שאינו צא אלא לטהר להועילו מיהא לטהר הואיל ונתיבס שוין בכך: **או**. דלמא כיון דיש חילוק צנייהס לא מצטרף ראשון שהוא נשחט לשני צדדים עס השני שאינו אלא לטהרו מידי נבלה ואין כאן שחיטה שלמה לטהרו: **אס מצטרף סימן ראשון לשני**

לפסיר באליה. כל העובר והצמחה ולא אמרינן שחיטה חלוקה היא ואין שחיטה לא צו ולא צו לא תועיל לאכר לטהרו מידי נבלה: **מהו לחוש לזרעו**. של עובר זה שהוציא ידו ונשחטה אמו והוציאהו חי וגדל וצא על הצמחה והוליד מהו שפאסר אכר כינא צו הנוגד ממנו: **אפי' בן פקועה דעלמא**. שלא הוציא את ידו וגדל והוליד נמי אסור כל הולד: **דאמר רב משרשיא לרבי האומר חוששין לזרע האב**. חנניא הוא כדאיתו ואת בנו (לקמן עה): **אין לו פקנה**. שמצא אצוי אין טעון שחיטה כדמתן במתני' (שם דף עד.) וכו"א שחיטת אמו מטהרתו ונולד אמו טעון שחיטה וסימניו אינן סימנין דהא פלגיה כשחוטין דמו ואי נמי ה"ל צר פלגיה כשחוטין בכל הגוף: **במהמה כדלמך בלל הנוף**: בהמה בעלמא לאו מכא בשר דם קאמי. כלומר מה בהמות שבעולם אינם באות אלא מכא איסורא שיש אלא של ולד חלב ודם ובא מכל חלב דם ואפע"י שרי הולד הנבי גמ אפי' דמכת יוצא קאמי שרי הולד או דילמא תרי איסורי מצד אמו דם שרינן אבל חלב ודם יוצא לא שרינן: ולמאן אי ל"י מאיר איסור חלב ודם כי כלומר דאמר שוין בן פקועה כילול [ת"ל] מצא בה בן טי טעון שחיטה והלכריי אסור חלב ודם איכא כשאר בהמות איסור יוצא ליכא דהוציא ידו לא חיישינן דלא חשוב יוצא מחיטתו: אי ל"י יהודה איסור יוצא איכא כלומר

ורעיה. ומיתמר כל הולד משום אותו אכר ואליצא דחנניא קצעי לה: **לאו מכא חלב ודם**. של אצוה קאמי שאף החלב והדם הולידו: **מרי איסורי**. דשרי אכל חלב ודם ויוצא לא: **ולמאן**. איכא תלתא: אי לר"מ. דלמך איסור חלב נוהא צליל דללקמן: **איסור חלב ודם איכא איסור יוצא ליכא**. דהא לר"מ אפי' מה שצפנים טעון שחיטה דקדמי מתניתין (שם) ומלא דה בן תשעה חי טעון שחיטה הלכך ה"ל כשאר צמחה: **ואי כר' יהודה**. צר פלוגמיה דלמך אין טעון שחיטה מה שצפנים ואיכא איסור יוצא שאין לו היתר איסור חלב ליכא: **נוהא צליל**. גיד הנשה וחלבו של חלבה מהו באכילה והיינו לזרעו דקאמר שאין החלב צד עד שחלד: **צמחה צמחה**. שד"ץ צמחה דקישא אצמחה דסיפא ודריש הכי צמחה הנמנאצת צמחה תאכלו: **אליא מעפסה**. הואיל וצלי קריי צמחה: **שמידי**. חסד ביצא צמחה חולין אלא צמחה קדשים מעוברת ואמר להו וזו תמורת עובר של זו תחא צמחה דהא גמי תמורה צמחה כתיב (ויקרא מ) ואס המר ימיר צמחה צמחה: **אין ממירין**. כלומר חס המיר אף חס מומר דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא כדאמרנן צשמעתא קמיימא דפרקא קמא (לעיל ג): **לא אצרינן בעוצרינן**. אכר צמחת חולין זו תמורה תחת עובר צמחת קדשים זו: **ולא עוצרינן באצרינן**. עובר צמחת חולין זו תמורה צרגלה של צמחת קדשים זו: **ולא עובר ואכר צלמים**. אלמא לאו צמחה מיקרו: **אלא**. לאו מצמחה נפקא אלא מכל נפקא והכי דריש כל מפרסת פרסה צמחה תאכלו כלומר כל אכר תמנאצ צמחה אכיל: **חומה תאכלו כשאיא שלמה**. אכיל כל הנמנא בתוכה אכל כשהיא חסרה שהנמנא בתוכה מגופה הוא שנחסר ממנה לא תאכל הנמנא: **אלא מעפסה**. דדרשת כל צמחה:

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

ט.

ותבעי דך קדשים קלים בירושלים. רצ חנניא הוה מיצעי ליה בעזרה משום דחציצה ממחיה יותר אפי' לענין שחיטת קדשים קלים ומיהו צנולד כולו בעזרה לא קא מיצעי ליה דפשיטא דטעון שחיטה: **דארתא אבן פקועה** דכוותיה. שיש צו איסור יוצא צמד אכר: **אין דלמא תרי איסורי אמרינן**. לאו דוקא תרי (ב) איסורי אמרינן דליכא נמי איסור גיד הנשה: **תלתא לא אמרינן**. מיהמה מאי קמיצעיא ליה והא קי"ל

(לעיל דף נח.) דזה וזה גורס מותר: **אלמא א"ר יוחנן** השוחט בהמה ומצא בה דמות יונה אסור

באביהא בעינן פרסות וליכא. נראה דוקא נקט דמות יונה שהוא אסור גם כשילא לאזיר העולם לפי שאינו מתקיים אצל מלא דה צמחה גזרינן שראוי להיות מותר ורגליה רגלי יונה או שאין לה רגלים כלל מותרת דלא ממעט ר' יוחנן מידי שראוי להיות מותר כשילא לאזיר העולם דהייחא חשיב כמפרסס פרסה להיות נותר בשחיטת אמו כמו שחשבו כמפרסס פרסה כשילא לאזיר העולם דלא עי' חסד תפס ר' יוחנן דמות יונה ולא נקט עובר שרגליו דמות יונה או עובר שאין לו רגלים וכי פריך קלטו צמעי אמו ליחסר אליצא דרבי שמעון דוקא פריך דאסר ליה כשילא לאזיר העולם כדפרשינא לעיל:

תמכר

דעלמא נמי ^א דאמר רב משרשיא לרברי האומר חוששין לזרע האב בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה לא צריכא דאול אבן פקועה דכוותיה מאי אבר מוליד אבר וחותך ליה ושרי או דלמא מבלבל זרעיה הדר אמר פשיטא דמבלבל זרעיה דא"כ סומא יולד סומא וקיטע יולד קיטע אלא פשיטא דמבלבל זרעיה והכי קמיבעיא לן בהמה בעלמא לאו מכא חלב ודם קאתיא ושריא הכא נמי לא שנא או דלמא תרי איסורי אמרינן תלתא לא אמרינן ולמאן אי לרבי מאיר איסור חלב ודם איכא איסור יוצא ליכא ^א אי לרבי יהודה איסור יוצא איכא איסור חלב (ודם) ליכא ^א דתנן ^ב (ג) גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין נוהג בשליל וחלבו מותר אלא כל מכא לא אמרינן דשרי והכי קמיבעיא לן מהו לגמוע את חלבו חלב דעלמא לא כאבר מן החי דמי ושרי היא נמי ל"ש או דלמא התם אית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה הכא ילית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה תיקו: חותך מעובר וכו': מגולן דכתיב יוכל בהמה מפרסת פרסה וגו' בהמה בבהמה לרבות את הולד אלא מעתה ימירו בו אלמה ^א תנן אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין ולא אברין ועוברין בשלמין ולא שלמין בהן אלא אמר קרא יוכל בהמה לרבות את הולד אי הכי אפילו חותך מן הטחול ומן הכליות נמי אלמה תנן חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול אסור באכילה אמר קרא אותה שלמה ולא חסרה אלא מעתה השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה תשתרי אלמה ^א אמר רבי יוחנן דהשוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה בעינא

אין כו' כלומר לא אברין בהמה קדשים בעוברין דחולין ולא עוברין דקדשים באברין דבהמת חולין ולא אברין ועוברין בשלמים ולא שלמים באברין ועוברין. כלומר אם היתה בהמת קדשים מעוברת ונתחן מן העובר שבמעיה ורצה להמיר אותו עובר חסר העובר והאבר שנחתך ממנו בשלימין עוברין דחולין אין יכול להמיר ולא עוברין שלימין דקדשים עוברי חסר וכמה שנחתך ממנו לפי שאין חשוב בהמה על הכל: אלא אמר קרא כל בהמה לרבות את הולד. כלומר לא מיתר אלא מיתר בהמה כבהמה דאניו חשוב בהמה האבר ועובר אלא אימא כל בהמה לרבות את הולד והכי קא דרשינן כל בהמה תאכלו: אי הכי אפי' חותך מן הטחול. כלומר אפי' חותך מן הטחול ומן הכליות של בהמה ^ב הוא ובהמה מותר באכילה אלמה תנן מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה כלומר הלכריי אסור חלב ודם איכא כשאר ומצא בה דמות יונה תישתרי. השתא דאמרת כל בהמה תאכלו מצא בה דמות יונה תישתרי:

עין משפט נר מצוה

א מ"י פ"ב מהלכות אבות הטומאה ה' ט: **ב** מ"י פ"ה מהלכות מאכלות אסורות ה' יב סמג לאזין קלב טוש"ע י"ד ס"י י"ד סעיף ה: **ג** מ"י פ"א מהלכות תמורה הלכה טו: **ד** מ"י פ"א מהלכות מאכלות אסורות ה' ז סמג לאזין קלב טוש"ע י"ד ס"י י"ד סעיף ה:

מוסף רש"י

הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו. סימן ראשון ששטף להמיר ולטהרו וסימן שני לא צא לאתו אכר אלא לטהר (ועי' דב.). לדברי האומר חוששין לזרע האב. מנא הוא כדאיתו ואת צו דקאמר נוהג כדריס (לקמן עה). אין לו תקנה. שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, שהסימן השני שחוט ועומד הוא, שאין שחיטה טהיבת גז, וצמחה צמד סימן לא מתקשרה. והכי סימנא צמח לא מצטרף לקמא, שאין לו שחיטה צמחה (לקמן ג). שהיה גדולה מזו, שהראשון שחוט משולד (לקמן עה). נוהג דלכל חלב שחטת חי הנמנא צמחה (לקמן ג). לא אברין בעוברין, אכריס דחולין בעוברין דקדקש, שחט אמר תחא רגל צמחה זו תמורת עובר הקדש צמעי צמחה זו אין הקדושה חלה על האבר (תמורה י). ולא עוברין באברין, שחט אמר הכי עובר צמעי צמחת חולין זו תמורת רגל צמחת קדש זו אין הטובר קדש (שם). ולא אברין ועוברין, דחולין צלמים דקדש (שם). ולא שלמין. דחולין באצרינן ועוברין קדש (שם).

רבינו גרשום (המשך)

ל"י יהודה דאמר עובר ירך אמו ושחיטתו אסור מטהרתו מחיטת עובר אמו הוא לדבריו איסור יוצא איכא איסור חלב ליכא דחלבו אין חשבו וכל דאניו חשוב בהמה (על הכל) [כלל]: והכי קא מיבעיא ליה מהו לגמוע את חלבו כלומר מהו דבעא מהו לחוש לזרעו לא בעי לענין חלב שיוצא ממנו אלא כי קא מבעיא ליה מהו לגמוע חלבו דחלב חשוב לזרעו חלב דעלמא לאו מכא אבר מן החי דמי ושרי האי נמי לא שניא או דילמא התם אית ליה תקנתא לאיסורא בשחיטה דאבר מן החי לכי שחיט ליה הרי מותר: הכא לית ליה תקנתא לאיסורא בשחיטה דאיסור יוצא לית ליה תקנתא בשחיטה: חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה. כלומר העובר מותר ומה שנחתך ממנו מנא לן דכתיב כל בהמה מפרסת פרסה כלומר בהמה לרבות את הולד ומה שנחתך ממנו ולמה אנן דורשינן בהמה בבהמה שאנו דורשינן תחלה וסוף וכל בהמה מעלת גרה בבהמה וזהו שאמרנו בהמה בבהמה: אלא מעתה ימירו בו כלומר השוחט דקריה ליה בהמה האבר ועובר שנחתך ממנו ימירו בו דכתיב אם המיר ימיר בהמה בבהמה

^[1] נראה דלעיל של צמחה עממה תחא מותר באכילה: (ג) אינו מוכן דאס נכסור דגם הצמחה אסורה משום טרפה דהוי עניקב מאי מקשה כאן א"ה אפילו חותך וכו' אלא נלמא אסור משום טרפה ופי'